

79/2
80

А. СЕМЕНОВ

КЫЗИ АРТМО БУМАГА

... жана кыргыздын кыргыздары
... жана кыргыздын кыргыздары

Ташкент облусу 2-
район (35-кв.)
Ташкент (529-кв.)
Ош облусу 1-район
Ташкент облусу 1-район
Ташкент - IV кв.

КОМИТЕТ

532

Коми-3
1-252

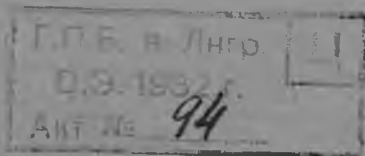
А. СЕМЕНОВ

КЫՁІ

АРТМО

БУМАГА

КОМІГІЗ

1 9 3 2 ВО

А. С е м е н о в —История
листка бумаги.

Тір. 2000, Э. №61553 Об. №А-231

Сетõма: наборõ 4/1-32 во.

" печатõ II/1-32 во.

Вужõдис А. Ш а д р і н.

Редактор Ш а д р і н

Тех. редактор С о с њ і н

Обложкаыс Полаковõн

Ст. форм. 62X94, 1/32, 1,1 п. л. 64183 зн.

Тіпографіја Комі Іздательстволõн.
Сыктывкар, коммунистическõј, 1.

бума
Јона
цикја
керк
М
јас п
Бума
мõвп
таси
Е
сijõ
мед
газе
бума
Вел
маг
гыр
оур

ВОҢКЫВ

Өнi сөкыд весiг мөвпыштны, кызи овлісны важ жöz бумагатөг. Бумага мунө уна пөлөс төварјас төбөм вылө. Јона кыз бумагаыс, картоныс, вөчөны көрөбкајас, јаш-щікјас. Бөрјапомыс бумагаыс весiг кутісны вөчавны керкајас.

Медса јона бумага мунө һигајас, гаҗетјас да журнал-јас печатајтөм вылө. Сіјөн жöz пөвсө өдјө паскалө знаһнө. Бумага пыр мi төдам, кызи овлісны, мыј вөчлісны да мыј мөвпавлісны важ жöz. Мiјан пијан да пијанлөн пијаныс ку-тасны төдны, кыз оламө мi өнi.

Бумагатө му вылын олыојас важөн-һин вөчөны. Ғерт, сіјө ез регыдөн артмы. Уна вөчөж уҗалісны олыојас, медым велалісны вөчны бумага, кытчө печатајтөны өнi гаҗетјас да һигајас.

Важөн бумага вөчлісны небыжид мастерскөјјасын, бумага вөчан мелнычајасын. Бумага сек вөлі оз ков уна. Велөдчөм жöz сіјө кадө вөлі еша.

Һигајас вөліны зев еша-жө.

Кымын уна лөб велөдчөм жöz, сымын уна ковмас бу-мага. Онi сіјөс вөчөны оз поснідик мастерскөјјасын, а ғырыс фабрикајасын. Бумага вөчөм вылын уҗалөны уна сурс робочөј.

Сөвет Сојузын өнi бумагаыд вывті-һин уна колө. Өд,

ужалыс јӱзлӱн культураныс век ӱтарӱ кыпалӱ, најӱ луншӱ-
лун корӱнӱ унжык нӱгајас, журналјас, гаџетјас. Револю-
цијаӱз Россияна уна бумага вӱлӱ вайӱ заграничаныс. Ӑнӱ сы
вылӱ ӱӱм вӱҗны оз поџ. Заграничаныс колӱ вайны унжык
машинајас да ужалан кӱлуј. Та вӱсна Совет Сојуз ӱнӱ
чорыда бостӱс бумага вӱчӱн промышленност кыпӱдӱм
вылӱ. Революцијаӱз-кӱ вай Россиянын вӱчлӱсны 300 сурс
тонна, 1931-ӱд воын бумага лӱӱнын вӱчӱма 600 сурс
тонна сајас, но ӱ сӱјӱ на оз тырмы. Луныс-лун кыпалӱ-
ны бумага вӱчӱн выл заводјас. 1932-ӱд вӱсан ӱ Сык-
тивкарын кутас стрӱӱтоыны бумага вӱчӱн выл ыжыд
завод (быд во кутас вӱчӱны 120 сурс тонна бумага).

Тајӱ нӱгаас вӱставысӱӱ, кыҗӱ вай јӱз овлӱсны бума-
гатӱг, кыҗӱ најӱ велӱдчӱсны сӱјӱс вӱчӱны да кыҗӱ бумагасӱ
вӱчӱны ӱнӱ.

КЫҒӱ ЈӱЗ ОВЛӱСНЫ БУМАГАТӱГ

Велӱдчӱтӱм мортлы бумага оз ков. А мукӱд дырјӱ,
ковмас-кӱ кушӱдкӱ лыдпасјас течны, шуам кымын дод-
турун гортас воӱс, лӱбӱ кымын лӱтр јӱв нуӱс јӱв вӱчӱн
заводӱ, сӱјӱ вӱчӱ кокныдӱка. Бостас бед да сетчӱ вӱчӱ-
лӱ шупӱдјас пуртӱн. Быд ӱчӱ шупӱд кутас вӱставны ӱчӱк
лӱтр јӱв, лӱбӱ турун дод. Мукӱд-ӱ мелӱн, шомӱн сӱенӱ
гӱжӱтӱмӱн вӱчалӱны пасјас. Таҗӱ-жӱ вӱчӱвалӱсны вай јӱз,
кор ез вӱв бумага. Пу сӱенјасӱ гӱжӱлӱсны шомӱн да крас-
кајасӱн.

Јегӱпетын ӱнӱӱ-на вӱҗылысны гробныцајас јегӱпетскӱ
сарјаслӱн (фаранојасӱн шуылысны). Гробныца сӱенјасын
емӱӱ гӱжӱдјас. Велӱдчӱм јӱз лыдчӱны тајӱ гӱжӱдјасӱ

да сідкөн төдмалёны, кыңи овлісны јегитын нол сур
во сајын. 1-өд серпас вылын петкөдлөма өти тащөм
гробницасө.

Гіжны өтенјасө да ізјө вөлі зев сөкыд, да і он-өд
сетчө унатор вермы гіжны. Стенсыд гіжөдтө ас сөрсыд
он бост. Шуам, ужјөзла мунігөн ужјөз јывсыд өтеноыд
пасјөдтө уждысысыдылы он ну. Та вөсна поснідік пас-
јөдјас вөлі вөчсөны сој пласт вылө.

Пластыс вөчсываліс ыжда ногыс кірпіч ыжда, сөмын
јона вөсны сы дорыс, 15 мілліметр кызта кымын. Тащөм
сој пластјас вылас-і пасјавлісны, мыј вөлі оз ков вунөд-
ны. Таңи гіжалывалісны Аңіјаын, Месопотаміјаын. А рим-
лана, кодјас овлісны өніја Італіјаын, гіжлісны ыргөн
пластјасө да доскајасө, гіжлісны көртыс вөчөм јос
beddөн.

Ыргөн лістјасө гіжлісны медға коланаторјас, шуам;
векселјас да уждыоом куға көсјысөмјас. Кодыр колө
вөлі гіжны піөмө, лібө ассыд мөвптө, секі вөдітчывалісны
воска дөскаөн. Воска пөв вылө гіжан бөддыс вөлі отар
помыс јос, а мөдарыс щөщыд.

Гіжөдыс-кө оз артмы, кыз помнас бөр шылөдөны
гіжөдсө, секі пөвјыд бөр лоас важкофыс. Римлана гіжліс-
ны тащөм пөвторјасас кык сурс во сајын-нін.

Сој да ыргөч пластјасө да воска пөвторјасө гіжны
вөлі зев лок. Најөс оз поз қартны, оз поз чукөртны
нігаө, өтуетны. Мөд-кө, сој пластјасыд вывтисөкыдөс, а
воска дөскаыс регыд вөлі бөр вушјө гіжөд. Та вөсна,
көні позіс, јөз вөдітлісны пу корјас.

Лунвылын быдмө зев гырыс корјаса пу-пальма. Пальма
корјасыс корөны медға шычыдјасө, вундөны, коотөны,

Ташом кор вылас і гіжалоны колана гіжодјас.

Ташом корсо абу сокыд новлодлыны, почо гартыптыны. Ташом пальма корјас выло гіжоны ондо-на мукод јозјас, кодјас оз тодны бумага.

Јегипетын гіжлісны папірус выло. Папірус—тростник. Кыз папірус вуж вылын быдмоны метр 5 куза кымын ічас (оџебелјас). Торја мастерскојјасын папірусые вочоны аслыс оама бумага гіжом выло.

Папірус іцсо вундаласкы вочныд мистјасоҗ да отик радө лоододалисны топыда модамодыскөд. Оти рад вылас мастер воьсалас мод судта. Сы бөрви кокныдыка молөтөн кучкаломөн шылөдбөны, кызи сапог вурью сапог пощва шылөдө. Папірус іјјасын ем клеитчан сок. Молөтөн кучкаломыо тајө сокыс петө папірусые мист костјасас да топыда клеиталө мистјасө модамодныскөд.

Молөтөн шылөдөм мист костысө пач вылын.

Тазі вочөмөн мист, дерт, ез вермы лоны торја шымыд. Но тајө векжө буржык металлическој да пуыс вочөм мукөд повторјасыо.

Татчө почо вөлі гіжны краскаи. Папірусые вочөм мист вөлі кокныд да оз жуглао. Зев лөсыда почо гартны трубкаө.

Азіјаса откымын јөз гіжлісны посні скөт кучікјасыс (көза, ыж да меж кучікјасыс) вочөм мистјас выло.

Кучікыо вочөм кабалаыс шуө пергаментөн.

Пергамент вочлісны торја мастерјас. Пергамент вөчигөн најө кучіксө вочлісны зік-жө сізі, кызи өні вөчоны кучікјас сыромјав уло.

Вөждөр кучікыо уокөдоны івесткаи гөнсө, а кодыр гөныс кутас уоны—вуштөны ныж пуртөн. Табөрыя веса-

лõны кучиклыг гугсõ (жаладорсõ). Весалõны сетчõз, кыг-
чõз кучикыс оз ло вõсныд да шылыд. Медьм вõчны

1-õд серпас

кучиксõ вõсныõн, сижõс нужõдõны рамаõ да шылõдõм
могыс кокнысика вуштõны.

Тажõ кабала вылас гижлисны аслыс пõлõс краскяõн.

Ферт, тас-нын тыдало, мыј пергамент сулало зев. дона,
да сјјон сетчо гјжисны сѳмын озыржык јѳз. Тажѳ перга-
мент выло гјжлсны ассыныс пріказјас да гјжѳдјас сар-
јас. Пергаментыс ѳнѳз-на мјјан ем.

БУМАГА ВѳЧНЫ ЗАВОДѳТѳМ

ѳнјјакѳ бумагатѳ олыгјас кутисны вѳчны важѳн-нин.
Но, ферт, сјјѳ бумагаыс јона торјалс ѳнјја бумагаыс.

Медвојдѳр кабала вѳчны кутисны Кітајын кык сурс
во сажын.

Кабала вѳчѳм выло кітајечјас бостлссны аслыс пѳлѳс
пещѳр турун, кодѳ быдмѳ налѳн. Муѳ кодјѳм гуѳ вѳлѳ
течасны пещѳрсѳ слѳјјасѳн да вылас кскалѳны ізвескаѳн,
бѳртјас вылыѳаыныс кскалѳны ваѳн.

Медым бура гѳгѳрвоны тажѳс, вѳзѳдлам, кызѳ ѳіктјасын
вѳдѳтѳны-тыѳдѳны шабдѳјас да пышјас.

Керѳм шабдѳ кѳртавлѳны поснѳдѳк колтајасѳ да ко-
тѳны. Сесса тыѳдѳны ваын луи 10-15, бура вывтыис
сѳктѳдѳмѳн, мед ез лыб. Шабдѳлѳн, пещѳрлѳн да мукѳд
быдтасјаслѳн моз-жѳ іззыс артмѳ зев уна сјјасыс. Сыс
вывсаыныс вевѳѳѳма кышѳн. Шабдѳлѳн сјјасыс јітчѳмаѳѳ
мѳда-мѳдныскѳд. Сыпѳнда і тыѳдѳны, мед торјаласны
ѳта-мѳдѳвныс. Ваын иајѳ торјавлѳны.

Мукѳд местајасын шабдѳсѳ кѳтѳдѳны гујасын, а оз
јуын лѳбѳ гѳптын. Гуас мукѳд дырјѳ содтѳны кунва, мед
буржыка тыасас. Секѳ шабдѳ сјјастѳ клеітыс клеј јона
ѳдјѳ нѳздѳ

Кѳтѳдѳм шабдѳѳс тѳлѳдѳны, кѳтѳны. Сесса бѳртјнас
небѳдѳны да нарјалѳны-нѳралѳны. Шабдѳыс јѳгыс тор-

јалё, колё сёмын кудел сымс. Таҕи-жё вёчёны Китајын пещёркёд.

Гуё течём да вылыстыс іавесқаён кіокалём пещёр-
лён сіҕ-жё нёҕдёны пещёр сіјасыс да клеітыс клејыс.

Та бёртї пещёрёс кётёдасны, мыскасны ваын, нёјтё-
мён торјёдасны сіјас діныс јогёс да тојёны гырјасын.

Тоіјас ыжыд ёдбёён летчёны—тојёны да сіјён
поснёдлёны сісё. Мастер кітајеч сорлалас кудёлсё ва-
кёд да кёшён кіскалас формаё. Формаыс пуыс вёчём
лапкыдїк јашщїк, а пыдёсыс вёснїдїк ыргён сутугаыс,
бытвё пож.

Ваён сорлалём сіјасё мастер кістас формаё да пож-
иалас. Пожналїгён тракёдёмыс сіјасыс мёдамёдныскёд
їітчасны, зугасны. Формаыс васё кістёны, а пож сетка
вылё колё бумага лїст.

Мед вёчны бумага лїстсё шылыдён, сіјёс пуктёны
їајыс вёчёма шылыд пызан вылё да вывоаыс лїчкёпы
їз плаїтаён. Та бёрын костасны да артмё бумага.

Тајё Китајскёј бумагаыс вёлі омёл, вїжов, ёніја обер-
точнёј бумагакоё, а ез мїјан гїжак бумагакоё. Кабала
ез вёв шылыд, ётік кыз, мёд вёснїд, чернїлаён гїжны
оз поҕ; чернїла паскаліс бумага пасталаыс да нїнём оз
поҕ лыссыны. Лоё гїжны асыс пёлёс красқаён—Китај-
скёј тушён. Тајё тушыс регыд космё да бумага вылё
паскавнысё оз удїт.

Ёніја бумагаыс Китајын вёчём бумага вёлі јона
омёл. Но век-жё вёлі буржык оојыс вёчём пластвїнка-
јасыс, воска пёвторјасыс да палма корјыс. Китајын
вёчём кабала вёлі кокнїд, ез жугавлы. Поҕїс гартышт-
ны трубкаё, вёчны нїга, Сїјё вёлі јона домтём кучїкыс
вёчём пергаментыс да ыргён пластвїнкајас дорюдај.

Кітајечјас дыр еа віставны кычі најө бумагатө вөчөны. Сөмын 1200 во сајын бумага вөчны кужөм паокаліс мукөд јөз пөвсө.

2-өд серпас

Сіјө пөраас кітајечјас вөлі нуөдөны војна өнїја Туркестанын олыө јөакөд. Татчө сурїсны кітајечјас пленө, кодјас пыщкын вөліны бумага вөчны кужыөјас. Пленас сурөм јөзкыс і вөлөдлісны кабала вөчны Туркестанын олыө јөзөс.

Но шеді сїѳо ез друг. Туркестанын ез вѳв сїѳо пещѳрыс, мыѳыс вѳлі вѳчѳны бумагасѳ Китаѳын. Відлісны мастерѳас вѳчмы мукѳд пѳлѳс быдтасѳсыс, но нїнѳм ез артмы. Быдтасѳслѳн сїыс вѳлі жеңыд да сїѳѳн ез гартчыны ѳта-мѳдыскѳд. Кабала пыѳѳі налѳн артмїсны сї тупылѳас. Бѳрѳпонас, мастерѳас боотѳїсны вѳчны бумага трапѳѳыс. Быд рот, кыѳї мї тѳдам, вѳчѳма сунїсыс. А быд сунїс поѳѳо торѳѳдлыны сїѳас вылѳ.

Мастерѳас ротсѳ торѳѳдлісны тоѳанын. Бѳртїнас сорлавласны ваѳн да кїстасны формаѳ, кѳнї артмѳны бумага мїстѳас. Мед бумагаыс лоас бурѳык да јонѳык, најѳ ваас содтасны клѳстер. Ташѳм бумагаыс вѳлі уна бурѳык Китаѳын вѳчѳм бумагаыс. Татчѳ вѳлі поѳѳо гїжны чернїлаѳн. Чернїлаыс ез паскав бумага вылас, ез јїж пырыс. Оз лѳз вѳлі паскавнысѳ бумагаас сорлалѳм клѳстерыс.

Туркестаныс бумага вѳчѳм вуѳїс мукѳд госуѳарствоѳасѳ: Испанїѳѳ, Італїѳѳ, Францїѳѳ.

Во квајт со саѳын вѳлі вѳчѳма бумага вѳчан медвоѳѳа фабрїка. Тајѳо вѳлі збыл фабрїка. Сѳерт, сетѳнї ез вѳвлы парѳѳвѳј котолѳас да дугдывтѳг шын петан трубаѳас. Сен бергалїс ва кѳлѳса да берѳѳдліс машїнаѳс. Машїна вѳлі зев прѳстѳј—мельнїча їзкї.

Бумага вѳчысѳас регыѳдѳн каѳалїсны, мыѳ ротсѳ поснѳдны тојїнѳн зев сѳкыд дај ротыс омѳла торѳѳлѳ.

Нѳѳѳїнїкѳн кутїсны вежны тојїнсѳ кїѳн берѳѳдлан мельнїчаѳасѳн. А кїѳн уѳалан мельнїчаѳас нѳѳѳїнїкѳн лѳѳѳїснысн ва кѳлѳсаѳн берѳѳдлыны. Ва пондїс уѳавны морт пыѳѳї. Бумага вѳчыс маѳверлы сѳмын колѳ шыѳланыны ротсѳ їзкї роѳѳо да бѳр чукѳртны їѳѳм ротсѳ.

Мѳѳѳїл сѳртас влалы петкѳдлѳма сѳшѳм фабрїкасѳ,

либӧ бумага вӧчан мелничасӧ. Ӧшӧ пырыс тыдалӧ из-киӧс бергӧдлыс ва кӧлӧса. Мастӧр сулалӧ изӧм рот, ва да класӧтер тыра щан дорын. Сӧжӧ вӧли кӧккалӧ кӧжӧр бумагасӧ формаӧ.

Изӧ дорас матын см тувӧн топӧдан пресс. Мастӧр, течӧ бумага мӧст формаыс ноӧ вылӧ, вевдорас бара пуктӧс ноӧ, ноӧ вылас бара бумага мӧст да с. в. течӧ ӧтиксӧ да мӧдсӧ сетчӧз, кытчӧз оз чукӧрмы 100-150 мӧст. Таӧ стопасӧ топӧдӧны пресс костӧ. Сетӧны то-подӧмнас пычкӧны мӧшнӧж васӧ.

Ташӧм мелничаяс олӧсны зев дыр. Бумага вӧли тыр-мӧ быдсӧнлы: секӧ велӧдчӧм жӧзыс вӧли зев-на ещӧ, ныгаяс ез печатаӧтны, а гӧжӧлӧсны кӧн да ӧ сӧжӧс лыд-фысыс вӧли зев ещӧ. Сӧмын XV-ӧд немын, кор пон-дӧсны печатаӧтны ныгаяс, ковмӧс уна бумага. Бумага вӧчӧм кутӧс ӧджӧ кыпавны.

Вӧчисны бумага пӧшти сӧж-жӧ, кыӧ ӧ важӧн. Сӧж-жӧ изӧсны ротсӧда сӧж-жӧ сорлалӧсны вакӧд да сорлалӧмсыс вӧчисны бумага мӧстяс. Торжалӧ сӧмын сӧжӧн, мыӧ ужсӧ ез вӧчны кӧн, а машӧнаӧн.

Лоӧны бумага вӧчан фабрикаяс уна ӧурс робчӧж жӧзӧн.

Вӧжӧдлам, кыӧ нӧжӧнӧкӧн наӧт улӧчӧ шыблалӧмӧныс чукӧртӧм ротыс артмӧ бур жежыд бумага.

БУМАГА ВОЧАН ФАБРИКАЫН РОТ ВЕСАЛАННЫН

Быд ӧкас ротыс артмӧ аслыс пӧлӧс бумага. Ӧви пӧлӧс рот мунӧ бур гӧжан бумага вылӧ, мӧд—прӧстӧж гӧжан бумага вылӧ, кӧжмӧд — курӧгчан бумага вылӧ да с. в.

Медым вöчны ыжыд мста вöснiд бумага—колö војдöр фабрикаö воом став ротсö торјöдны сортјас сертi. Но i тајö-на еща. Ротын уна сурöны вурысјас, молјас, кручкiјас. Ставсö колö сiјöс режöдлыны, молјас, кручкiјас вундавны да торјöдны ротыс.

Тајö ужсö вöчöны бумага вöчан фабрикаса торја рот весаланiнын.

Ужыс корö бура ужалöм да кужöм. Колö кужны торјöдны шабдi, ној да сiтеч ротјас. Колö кужны торјöднысö, зiла режöдны да вундавны кручкiјас, кiзјас.

Медвојдöр ротсö торјöдлöны сортјас вылö.

Тајö ужыс муиö торја комнатаын. Комнатаын стенјас пöлөн вöчалöма јашкiјас, керка шöрас рот чукöр. Быд сiкас рот течöны торја јашкiö.

Рот торјöдлыс оз сöмын торјöдлы ној, шабдi да сiтеч, сiјö щöщ торјöдлö ротсö рöм да кызта сертi. Кыз гöрд ротјас шыблалöны öтi дозјö, вöснiд лöз ротјас—мöдö, кыз жежыд ротјас којмöдö да с. в. Рот торјöдлыојаслөн уж сöкыд.

Быдса лун лöö сулавны кокјылад да копрасны. Щöщ колö бура вöжöдны, медым быд рот лöi шыбытöма колангiнö.

Бур рот торјöдлыс вермö торјöдлыны луннас 320 кiлограммöч (120 пуд).

Бöрјöм сiкасјас вылö торјöдöм рот муиö волк-машинаö. Татөн медвојдöр весалöны ротјасыс буссö да јогсö.

Волк-машина вöчöма бергалап валјасыс. Валјас вылö вöчöма вiлкi вожкоф пiнјас.

Ротын пыр ем зев уна најт да јог. Рот öкысјас рајалöны быдлыс, суралöны щöщ весiг iзјас. Сурöны

роткөд зев уна лыа, му да бус. Став тајө ковтөм јөгсө
весалө волк-машіна. Ізторјас усөны, а буссө кыскө вен-
тілатор. Керкасыд-тајлок дурк сынөдсө, табак шынсө,
стенө вөчөм рофьд кыскө, сіз-жө вентилятор кыскө
волк-машіналыс буссө. Волк-машінаыс рот мунө ротре-
зөдлысјас да вундалысјас кіө. Вурысјас резөдлөм,
кізјас, кручкіјсс вундалан уж мунө мөд торја комната-
ын. Тані сувтөдлөма радөн өтвестө лапкыдк пызанјас.
Пызан шөрас лөсөдөма коса модаа куз пуртјас. Пуртсө
пуктөма өтар поннас вылањжык, а мөдарнас улањжык.
Пызан помас рот чукөр, а мөдар бокас тыртөм дозјас.

Рот вундалыс бостө ротсө да пуктө пурт вылө да
кыкыштө пурт вывті аслањыс.

Лечыд пуртөн кокныда торјалө рот кык пелө. Кык-
нан торјыс пырыс-пыр усөны дозјө. Рот вурыс да дө-
мас резөдлысјасөс, вундалысјасөс моз-жө шуөны ре-
зөдчысјасөн. Вурысјас резөдлөны, кізјас да кручкіјас
вундалөны тајө-жө пуртјасөн, сөмын секи сувтсөн сувтө-
дөны пуртсө.

Мед ужыс муніс өдјөн, пуртсө колө візны век
брітвакод лечыдөн.

Неуна-кө пурт ныжмас, уж төдчымөн нөжмө. Тавөс-
на резөдчыслөн пызан вылас век кујлө лечтан да на-
пілок. Сіјө ачыс і лечтө кор ныжмас пуртсө.

Ужыс резөдчыслөн абу сөкыд. Вурыс резөдөм,
кручки вундалөм бөрын сіјө ротсө пуктө дозјө, а кыз-
јассө шыблалө. Овік резөдчыс луннас вермө резөдны
160 кілгр. (10 пуд) рот. Ротвундалысјас да резөдчысјас
еща зев вермөны торјөдлыны ротсө. Колө поснөдны
ротсө зев посніа, посні торјасоз. Тајө ужсө вөчөны
торја машінаөн—роткеравланөн кодөс вөчөма ыжыд ва

АМО. Ва
бергаліг
ланыс,
оз кажі
поснөд.
машіна
Тајө

РОТ

Ро
Кізјас
саліс
Но
торјас
ба ве
көмыс
волк
дым

К
быд
ваөн
Гыр
јасын
көлу
шон
вөчө
вічө
лөс
лөн

лыс. Вал вылө сәдһаталөма сүвтсөн пуртјас. Ротсө вал бергалгөн пуртјасыс шырөны посныд торјасө. Роткераланыу, рот петө зев јона поснһалөмөн. Боксаң виҙөдигөн оз кажитчы рот-код. Тани сөмын уна-на бусыс. Сіјөн поснөдлөм рот лезөны мөдпөв мөдногжык вөчөм волк-машина пыр.

Тажө машинаас рот весавсө став бусыс.

РОТ ПУӨМ DA MYГKӨM

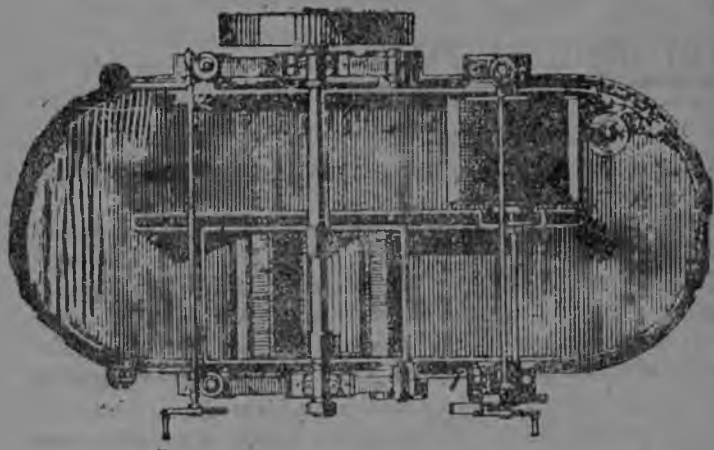
Рот весаланһныс рот петө поснһ торјасө вундалөмөн. Кізјас да кручкіјас ротјасыу вундалөма. Волк-машина весалис сетыс буссө.

Но ротын век-на ем уна һајт Сетчө колһ уна мукөд торјас: сөд, гос, краска, морт пөсыс һајтыс-һ. Пач труба весалыолөн ротјасыс тырөма саөн, красһтчыолөн паскөмыс ставнас мавтчөма краскаөн, качегарлөн гачыс волкмөма жерпыс. Став тајө һајтсө колө весавны. Мөдым весавны ротыс һајтсө, сіјөс пуөны кунваа пөртјын.

Кызі мыскөны ічөтһк мыскасан һнын дөрөм-гач, төдө быд көзәјка. Көлуј течөны вөсса пөртјө, кһсталөны кунваөн да пуөны. Сыр пуөм бөрын ваыс сојө став һајтсө. Гырыс мыскасан һнјасын көлујсө пуөны өз вөсса пөртјасын, а тупкөсамн. Тупкөса пөртјасө течөны мысқан көлуј да кһсталөны кунваөн, сөсса лезөны пөс ру. Руыс шонтө кунваөс да өдјө весалө көлуыс һајтсө. Таз-жө вөчөны бумага фабрикаын. Рот пуан пөртыс вылысаң виҙөдны зһк шар-код гөгрөс, зев ыжыд. Пөрт пыщкөсас лөсөдөма вөснһдһк пласта бөккодјас. Најө пуигөн гудралөны ротсө. Пөртјө пырөны кык трубка: өтһкөдыс лезө-

ны ру, а мөдөдүс кунва. Пөртјө рот течөны да ректөны торја вөчөм вевта роэјасөд.

Бумага вөчан фабрикаө вөчалөны зев гырыс пөртјас. Сетчө төрө 1600 кілограмм (100 пуд) да унжык рот. Кодыр пөртјыс тыра, роэсө тупкөны да лезөны трубкаөд пөс ру. Пөртсө заводітөны бергөдлыны. Пөс ру пуө

3-өд серпас

пөрт пыщкын бергалыс ротсө. Ротені век гудрассө, кіссө өтї боксаң мөд бокө. Өтщөщ рот мыскассө кунваөн. Став најтыс да госыс ротыс мыскасөд да ротыс лөб жежыд. Ротыс тырмымөн пусас-да, пөртсө лөсөдөны увлаң роэөн. Пөртыс лезөны пөскунва ру, сөсөа лезөны пөрт пыщкөсөыс пусөм сөстөммөм рот.

Өнї ротыс абу гөсөсө да најтө. Но сїјөс нөшта колө мыскыны најт кунваыс. Колө вөчны сїзі-жө, кызі вөчөны

ктыны

ротјас.

рот.

убка-

пуо

бө,

н-

ыс

ны

ны

лө

ны

Гмыскасанынын дөрөм гачкөд. Пөртјис лептөм бөрүй
ротсө колө мыкыны. Таыс кыңзј ротсө колө нөшта
тоснөдны бумага кодөз.

Ставыс сјјө вөчөө торја машинајасөн, голандерјасөн
лбө ролјасөн.

Первојја голандерсө вөлі вөчөма Голандіјаын, сјјөн
і шуисны машинасө голандерөн. Кожмөд серпас вылын
петкөдлөма голандерөс вывсаңыс Голандер ыңыд куз-
мөс пөрт-код. Помјасыс гөгрөсөс. Голандер тыртөны
ваөн, течөны кунваөн да руөн мыскалөм ротјас. Ротјас
бовјалөны ваын. Голандер шөрас кузта ногыс вөчөма
помөд. Сылөн помјасыс оз воны голандер стөнөз. Өвк
жынјас пуктөма лечыд пуртјаса барабан. Барабан гор-
улын сувтөдлөма воча пуртјас-жө. Мөдар жынјас голан-
дерын мөд барабан. Сјјө пуртјастөм, а гөгөрыс тупкөма
посны пожјөн.

Голандерө нөжжөникөн век локтө, прөјдитө пуртјаса
барабан пыр, сөсан мунө вакөд мөд барабанө да ваыс
пож пырыс петө ортсө.

Пуртјасыс воңза барабанас торјөдлөны ротсө сунис-
јасөз, а суниссө—сјјасөз. Ваыс мыскалө сетыө став ко-
лөм һајтсө да пөртө суниссө һебыд рокөс кодө.

Мөд барабан пыр прөјдитөм бөртө рокөс кодыс колө
пож вылас, а һајт ваыс мунө пож цыр да петө голан-
дерыс.

Тацөм рокөс-кодсө, лбө кыз шуөны сјјөс фабрикаын
— бумага рокөссө—вермө асылыс гортас быдсөн вөчны.
Колө боотны бумага тор, пуктыны сјјөс ва дозјө да
пуны. Пуан ваө зөв бур содтыны ещаник сода. Пуөм
бөртө колө колны дозсө вөрзөдлытөг мөдлуноз. Асылөз

дозын оз-ын ло бумагаыд. Сіјө нбәддө да пөрө бумага рокөсб.

Сөмын доздын бумага рокөсыс лоі жежд, сөстөм, а голандерын рудов—віж.

БУМАГА JEЖDÖDÖM DA KLEJALÖM

Голандерын кунваыс бесалөм бумага пыр овлә рудов—віж. Мед ескө сетыс вөчны гижны шогмана бумага, сіјөс колө жеждөдны. Жеждөдтөм рокөсыс вөчөм бумага лоө руд. Уна ног пондылісны бумага вөчыс мастерјас жеждөдны бумага рокөссө. Жеждөдлісны бумага лістсө шонді возын, кызі оіктса нывбабajas жеждөдөны ас кыөм дөранысө. Бумага рокөсө сорлавлісны жежд краскајас, но тајөн бумага жеждіс омөла. Бөрінас заводітісны бумага жеждөдны хлорөн.

Kodі вөвлісны імперіалістическөј војна дырјі германіјаса фронт вылын, сіјө ез-на вунөд газөвөј атакајас. Немецјас лагерсаң лыбі віжов кымөр да төлөн нуіс рочјаслаң. Тајө віжов кымөрыс вөлі мортөс пөдтан газ—хлор.

Хлор—сынөд дорыс сөкыджык да сіјөн мунө му бердті: Сіјө сојө, војдөр сінваыд петны кутө да сотны горштө, сеоса мөдө кызөдны, тысыд кызігад чакоткаа мортлөн моз кутас петны вір.

Тајө мортөс віны вермыс газыс зев бура жеждөдө бумага рокөссө, кытыс артмө бумагаыс.

Хлорөн жеждөдчөм зев бура төдана міјан несласыс-јаслаң. Најө мыкап көлуј пөртгыл пуігөн содтөны сетчө жежд порошок—жавель. Асныс несласысјас сіјөс оз төд-

ны, а збылыссө жеждөдөны мыокан көлүсө хлорөн. Ваө жавель нөңдигөн хлорыс торјалө жавельыс.

Жавель пыддыс бумага вөчан фабрикаын бостөны донтөм жеждөдан ізвеска. Сіјөс та понда і шуөны жеждөдчанөн, жеждөдө бумага рокөссө-да. Жеждөдчан ізвескыс жавельыс моз-жө хлор торјалө.

Бумага жеждөдөны тајө-жө голандерын, көні артмө да мыскысө бумага рокөсыс.

Голандерын-жө бумагасө клејалөны. Клејавтөм бумага вылө гіжны оз поң. Чернілаыс кутас паскавны, он понды весіг вермыны гіжөдсө лыддыны. Сөмын шыпас-јас пыдды кутасны артавны, костыоан бумага вылын-моз гөгылас. Костыоан бумага абу-жө клејалөма. Сы понда і сеңдөм өдјө пырө да паскалө татчө чернілаыс. Рот сіјас костјасын, кытыс вөчөма бумагасө, емөс кост-јас. Сыыс өта-мөд дінас оз топыда пукыы. Лоөны костјас Поснісіјасыс өтдор гырыс сіјасыс оз-жө топыда пукыыны: на костті колөны ічөтік роңјас—порајас. Тајө ічөтік, сін-мөн адзытөм, роңјасас і пырө чернілаыс, кызі пырө ва губкаө.

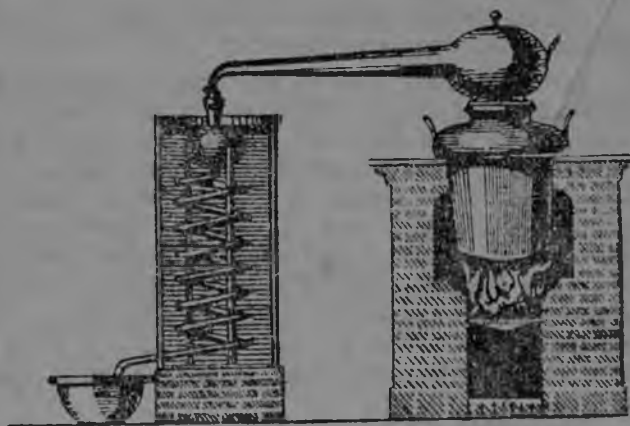
Мед черніла ез, јиж, а косміс бумага вылас, бумагасө колө клејавны. Колө тупкыны бумагасө клеј слөјөн, медым тупкыны бумагаыс став ічөтік роңјассө, пора-јассө.

Бумагаас порајасыс тупкысөны зік сізі-жө, кызі пу вылыс тупкысө лакөн мавтөмөн. Лакөн мавтөм пуө ваыс оз-нын пыр. Кістөј кымынкө ва војт красіттөм пу пөв вылө. Ваыс өдјө јижө пуас.

Војтөдө красіттөм пөв вылө кымын-кө војт ва. Кытчөң сес васө он чышкы лібө оз коомы, ачыс сетчөң сіјө некытчө оз ло.

Војдѳр бумага клејавны шедѳдлісны клејсѳ скѳти на лыјасыг. Лыыг клеј шедѳдлісны лысѳ ваын јона пуѳмѳн.

Тацѳм клејид зев дѳна. Бумага клејавны тацѳм клејѳн позіс сѳмын важѳн кор бумагаыс муні лока-на еца.

4-ѳд серпас •

ѳні бумага кутис ковны зев уна. Лоис быднѳгѳн дѳнтѳммѳдны бумага вѳчѳмсѳ. Тајѳ скѳт лыјасыг вѳчѳм дѳна клејсѳ вејисны дѳнтѳм пуыг шедѳдан клејѳн.

Војдѳр бумагасѳ клејавлісны лістјасѳч вѳчѳм бѳрын. Сіјѳс лезлісны клеја ва тыра ваннаѳ. Сыбѳрті вылыс лішнѳј клеј васѳ бумагаыс војтѳдлісны да коостісны. Тацѳм клејалѳмыд іѳлі сѳмын вывтис. Клејыс ез пыр бумага пыцкѳсѳзыс. Сѳмын сіјѳ вывоаныс вѳснѳдіка вевтѳѳ.

Онѣ бумага вѣчан фабрикаын клежалѣны канѣфолыс вѣчѣм клежѣн.

Мыѣ сѣѣ сещѣм канѣфолыс, лѣбѣ гарпиус, тѣдѣ быдсѣн. Канѣфол шедѣдѣоны пожѣм пуыс.

Быдсѣн, дерт, вѣвлинныд пожѣм вѣрын. Адзывлѣнныд сѣз-жѣ кырсулыс петѣм ѣбыд сѣр. Таѣѣ сѣрыс шуеѣ жѣвѣцаѣн. Петѣ жѣвѣцаыс вевдорас, кытѣ пуыслѣн кырсыс потѣма чѣк пуѣзыс. Пожѣмыслѣн пуыс чѣк-жѣ морт ѣѣ-код. Мортислѣн ѣѣѣс ем зев уна сѣнѣѣс, кытѣ сувтлытѣг ветлѣ мортлѣн вѣрыс. Кытчѣ-кѣѣ ем суцкы тѣкѣтѣ жемѣн морт ѣѣѣ, быдлаыс петѣ сѣр. Сѣз-жѣ таѣѣ пожѣмпуыслѣн-ѣ. Пуын емѣ сещѣм-жѣ сѣнѣѣс, сетѣ вѣзувтѣ сѣра пу сѣк. Пу кырсеѣ-кѣ орѣдан, пу ѣѣыс петас сѣр.

Мукѣд мѣстѣѣѣсын, кѣнѣ ем унжык пожѣма вѣр, пожѣм вывѣыс кырсеѣ вѣснѣѣѣѣѣѣ кулыштѣны да кырѣ орѣм ѣнтѣ петѣ сук сѣр. Таѣѣ сѣрсѣ чукѣртѣны да пуѣны ыргѣн пѣртын (вѣзѣдѣѣ 4-ѣд сѣрпас вылѣ). Таѣѣ сук сѣрсыс торѣѣлѣ быдсѣнлы тѣдса скѣпѣдар, а пѣрт пѣдѣсѣ колѣ лѣзов сѣвеклѣ-код канѣфол.

Канѣфолыс шуеѣ мѣдног—гарпиусѣн.

Канѣфолнас музыкантѣѣс мавтѣны смычкаѣѣѣсѣ, мед најѣ ѣнжыѣѣ ветлѣсны струна вѣзѣѣс вывѣтыс да. Канѣфол пыѣ кѣстѣлѣны фабрѣѣѣѣѣсын ремеѣѣѣѣс вылѣ, медым ремеѣыс ѣз ортѣ мун шкѣв вывѣсыс.

Канѣфол сѣдтѣны маѣтѣг пуѣгѣн гѣс пѣѣ, медым маѣтѣгыс ѣнжыѣѣ быгѣыс.

Бумага клежалѣны канѣфолыс вѣчѣм клежѣн. Клеѣѣѣѣ ѣз сѣмын бумага лѣстыс вылысоѣныс, клеѣѣѣѣѣѣ став бумага рокѣыс, кор сѣѣ нѣшта лѣѣѣѣѣны гѣландѣрын. Гѣландѣрын клеѣыс клеѣѣлѣ бура став бумага рокѣсѣѣ.

Чернылаыд ташдөм бумагао оз кут паскавны. Черныла ко-
ло бумага вылысө, кытчөз назонокон оз космы.

БУМАГА ВӨЧАН МАШИНА

Важон бумага листяс вочавалисны кипомыс. Мастерыс бостис пождон бумага рокос да лезис пож пыр. Пожсо мастер тракөдис сиз-жо, кызи пыз пожналигон пыркөдоны пождон. Пожыс ваыс летчис увань, а сijasыс кыгисны да артмис бумага лист. Бумага лоис ез отырја, ужыс мунис омөла-и нождон-и. Отк ужалыс морт сөкыда вермис вочны луннас 50 килограмм (3 pud) бумага.

Сөмын секи кутисны фабрикаjасын вочны топыд да шылыд бумага листяс, кор лөбөдисны бумага вочан машинаяс. Тажө машинаясон ужыс жона одзис. Бура ужало-мөн бумага вочан машина вермө вочны лундө 48.000 кэг. (3000 pud) газста выло мунан бумага. Они бумага вочан машинаяс ужалоны быд бумага вочан фабрикаын. Машинаясон вөчөм бумагалон доныс жона чинис, а лист лыдыс содис. Ктон вөчөм бумага мунө они сөмын зев колана инясө. Война возвылын мижанө ташдөм бумагасө вачалисны Англияяс. Сецдөм кыз бумагасө они вөчөны Англияын сөмын 3000 тонна (200,000 pud.) воин. Войнаоз ташдөм бумагасө вөчисны зев ещаникон мижанын-и. Сецдөм бумагаыс мунлис государственној дона бумага-яс — вексел-яс — печатайтөм выло да мукөд дона ужяс выло.

Машина вөчөма кортыс вөчөм кыз чорсjасыс (цилиндр-jасыс). Чорсjас вывти мунө помтөм полотно. Помтөм полотнон обмын сиз шуоны. А вьыла, сijo зев вөсө-

дик сугугаыс кыѡм посиі сетка. Помјассѡ тајѡ сѡткамыс-
лыѡ ѡтлаѡдѡма. Сіјѡ полотно вылас-і кіѡталѡны кѡѡр
бумагасѡ. Тајѡ сеткамыс мунѡ тракѡдчиг тырја кызі пыѡ
пожялысјас тракѡдѡны пож. Тресітѡмыс сіјасыс мѡда-
мѡдныскѡд зугоѡны. Бумагаыс колѡ сѡтка вылас, а ваыс
летчѡ сѡтка пыр. Унжыка ваыс сѡтка вылѡ паскѡдѡ бу-
мага рокѡсыс пож пырыс летчѡ да мѡд вал дѡрѡ локтѡ
сѡмын улкѡдѡн.

Воѡѡ тајѡ ул бумагасѡ колѡ вѡчны сіз-жѡ, кызі вѡч-
лісны воzza маѡтерјас бумага мѡстјасѡс кѡиновѡј прессѡн
топѡдигѡн. Колѡ бумагасѡ топѡдны вѡчны сіјѡс јѡна ѡт-
торјаѡн да сеѡѡа кѡстыны.

Бумага летчѡ бумага вѡчан машінаыс орлытѡм куѡ
лентаѡн. Тајѡ паскыд дѡракоѡ лентасѡ лѡѡны кык вал
кѡстті. Валјасѡ лѡѡдѡма ѡтамѡѡыс зев матѡ да бер-
галѡны вѡчча. Најѡ кыскѡны ас кѡстаныс бумагасѡ,
вѡѡны сіјѡс ѡттырјаѡн, топѡдѡны да пычкѡны сеѡ
васѡ.

Бумага ѡні лоіс ѡттырја, вѡснѡд да топыд. Но сіјѡ
нѡнта абу-на зѡк кос, валјас ез-на вермыны вѡтлыны
став васѡ, Мед ескѡ бура кѡстыны, бумагасѡ вымыс
лѡѡны валјас кѡстті. Тајѡ валыслѡн пыщкѡсыс тыртѡм.
Трубајасѡд валјас пыщкѡ лѡѡны пѡс ру, кѡдѡн пѡѡ-
дѡны валјас. Тајѡ вал пырыс мунѡм бѡрѡі вѡліс бура
кѡсмѡ бумагаыс. Валјас кѡст лѡѡм бѡрын бумагасѡ гар-
тѡны струбкајас вылѡ. Кѡр кѡвмас, вундалѡны бумагасѡ
мѡстјас вылѡ.

Нывбабајас упаковщѡцајас течѡны мѡстјасѡ тетрадка-
јасѡ, а тетрадкајасѡ—дѡстѡ, а дѡѡвјасѡ—стопаѡ. Сто-
пајасѡ гартлѡны (ѡбвертѡчнѡј) бумагаѡн да таѡі мѡстѡны
ныга лѡѡмнјасѡ, школајасѡ.

УНА-Ө БУМАГА ВОО МОРТ ВЫЛӨ ВООН

Өнi став му пасталаас олө өтi мiл-лард да жып гө-гөр морт. Тајө лыдсө сивозө бура петкөданыны некущөм ногөн он вермы. Ставыс-кө сувтасны өтi мөдлы бөрвы-лас, секi ескө лоө јөз виэ кык со ветымын сурс верст. Тајө став јөз пiсыс, квајтөд јукөныслы оз ков некущөм бумага. Најө оз кужны гiжны нi лыдфысны. Тајө нач пемыд јөз. Жынјыс кымын став јөз пiсыс гiжөны пальма корјас вылө да Китајскөј бумага вылө, код јылыс мi сорнитим-нин. Сөмын став јөз пiсыс којмөд јукөн јөзвыс-лы век колө гафетнөј, гiжан да мукөд пөлөс бумага.

Кымын јона велөдчөма морт, сымын унжык колө бумага. Велөдчөм морт лыдфө гафетјас, нiгајас, гiжө пiсөмбјас да с. в.

Сылы колө төдны мыј вөчсө мувылас, кыјi олөны мукөд странајасса јөзвыс, да кыјi бурмөдны ассыс олөмсө.

Став јөз пiсыс војнаөз мефса уна вијисны бумага шведјас да англичана. Шведјаслөн медыжыд кар Стокгольм. Рочјас да немечјас кост војнаөз сiјө вөли-на iчөвик кар. Сенi секi вөли мiллон жып гөгөр јөз. Ньөл ташөм Стокгольм-код кар төрiс мiјан өтi Мөскуаө. А Мөскуаын гафетјас лезисны Стокгольм карын дорыс кујим-нолысөн ешажык.

Помкаыс талөн зев тыдалана.

Војнаөз роч робочөј да крестанаин шоча лыдфавлис гафетјастө. Ез вөвлы прөст кадыс гафетыс вөли дона дај. Секоа кадө гафетјасө ез гiжлыны робочөјјас да крестана олөм јылыс. Гiжлисны кыјi сар лөсөдлис парад

војскајаслы, кушдөм паскөмөн вөлі пастассөма сарлөн гөтырыс да мукөд тащдөм торјас жылыс. А кыңи робочөј-јаслыс бурмөдны оломсө, сыжылыс ез гижыны нинөм тор.

Сар правительство ез лыдды коланаөн велөдны робочөјјасөс да крестанаөс газетјас да нигајас лыддыны. Медса-пө бур лоө, нәјө - кө оз пондыны кужны нөти лыддысныс-ни гижны-ни.

Робочөјјас пөвсын, торја-нин нывбабас костын вөлі зев уна қик велөдчытөмјас. А крестанаыд мукөд сикт-јасын вөлі дорвыв велөдчытөм. Медым тајөс гөгөрвонны, колө индыны салдатө муныөјас вылө, кодјас пийн со морт вылө сөмын гижны да лыддысны кужысыс вөлі кың морт.

Швецјабын велөдчытөм морт нөти абу. Откода— ставыслы робочөјјаслы-и, крестаналы-и— колө помавны школа.

Қик-жө тащдөм вөлі Англијабын. Тани робочөјјас да крестана пыр лыддыны газет, нөбөны нигајас да журналјас.

Налөн клубјасын пырөшаөны уна гижөдјас, јуөртөм-јас, нәјө унжык нөбөны мајтөг, папірос да мукөд пө лөс вузөсјас, кодјасөс магаңынын гартлөны лок бума гаөн.

Абу дивө таңнад, кор быд англичанын вылө-кө 1908 војасө вөлі воө 25 кгм гөгөр бумага, шведлы воис тамынлта кымын-жө, а Россіјабын воис сөмын 2,9 хилограммөн морт вылө.

Мукөд странајасын—Германијабын, Францијабын, Норвегијабын—өтик морт вылө воөн воө бумагаыс сшажык

англичаналы да шведјаслы дорыс, но век-жө даc кы-
мынысөм унжык мијан серві.

Оѳи морт вылө воан бумага воыс-воо содө, лыдмө
велөдчөм јөз. Воыс-воо содө ыгајас, газетјас да жур-
најас печатајтөм.

Кыз-нын ми сорнытөм, бумага вөчисны важөн сөмын
ротыс. Важ ротјасыд вөлісны зев донаөс да унаыс сјјө
сз тырмыв. Овлывліс сјзі, мыј бумага фабрикајас рот
тырмытөм вөсна сз вермыны помала дорывив ужавны.

Колө вөлі лөөдны мыј-кө вылтор, донтөмжык тор,
кытыс поңис вөчны бумага да кодөн поңис вежны рот.

Дыр лоис пессыны да ужавны бумага вөчыс ма-
терјаслы, кытчөз сз боотсыны вөчны бумага пуыс.

ПУ ДА ЦЕЛЛУЛОЗА

Колан дасөкмысөд нем жынјын бумага вөчыс маc-
терјас да јона велөдчөм јөз төдісны-нын, мыј пуыс
артмөма сјз-жө сјјасыс. Думајтчыны ротөспуөн вежө-
мөз тасаң вөлі зев-нын кокныд. Но кызі торјөдлыны
сјјассө, ыңи сјјөс бумага вөчтөз поскөдлыны?

Дыр мөвпалісны тајө мог вылын, кытчөз немецкөј
учоннөј Келлер ез вермы торјөдны пу сјјас. Виставлө-
ны, мыј сјјө пусө ізөма ізкіөн да пу пыңсө пондөма
пуны ічөтк дозјын, дыр пуөма пусө ваын.

Дозсө шонтіс карасіна біөн. Лампаыс сулаліс пызан
дөра вылын. Келлерлөн кыз-кө відчыстог кыскыштөс
пызандөраыс, лампаыс уөіс жојас, а дозјыс көріс пы-
зан вылө. Келлер ускөдчөс кусөдны лампасө да кор
сјјөс кусөдіс, виқөдіс пызан вылө: сені кујліс јежыд
бумага-код, куцөм артмө бумага вөчан фабрикаын гол-

ландерын рокос. Ваяс нызандораас јѣма да пызан
вылѣ колѣма шапта-код јѣжд чукѣр.

Кельер вѣчис мыјкѣ мында ташѣм пу пыѣсѣ да
мѣдлѣс вѣчны сетые бумага сѣ-жѣ, кыѣ і вѣчлѣсны ва-
жѣн маотерјас. Пу пыѣсѣ ваян јона пубѣм бѣрын, сѣѣс
кѣшѣн течис сетка-код пыѣдѣса формаѣ да топѣдѣс
пресс костын. Артмѣс кабала мѣст. Но сѣѣ вѣлѣс зев
чорыд, чегјасыс. Кокнѣдѣка кучкѣмыс сѣѣ чегјасѣс.
Сѣѣс оз поѣ вѣлѣ гартовтны трубкаѣ, потласѣс. дај
рѣмыс бумагаыслѣн ез вѣв мѣча јѣжд, а рудов—вѣж.

Кельер боссылѣс вѣчны бумагасѣ пу да рот сора
бумага рокѣсыс. Сѣѣ бостѣс 60%-сѣ ротые вѣчѣм ро-
кѣс да 40% пумыс вѣчѣм рот да вѣчлѣс бумага. Артмѣс бу
мага гѣжны да печатајтны зев бура шогмана.

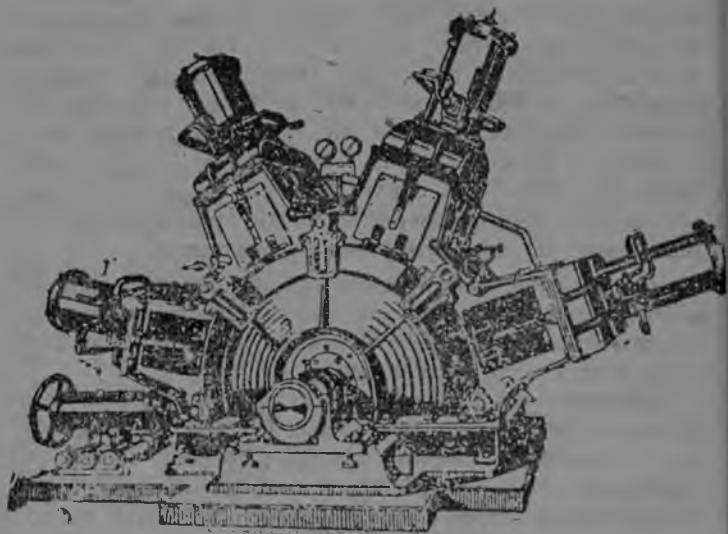
Вознас пусѣ, кыѣ і важѣн ротјасѣс, поснѣдлѣсны із-
кѣн. Ташад ужыс мунѣ зев омѣла. Наѣѣнѣкѣн маотер-
јас думајтѣсны уна пѣлѣс машинајас, мыјјасѣн вѣлѣ поѣ
поснѣдлыны пусѣ колана выјѣѣ.

Бумага вѣчан фабрикаѣ вајалѣны пујасѣс бѣдса кер-
јасѣн, куѣтанас 6 1/2 метра кымын (3 сыв). Медсасѣ бу-
мага вѣчѣм вылѣ вајѣны коз пу. Сѣѣ јона небыд, ре-
гыѣдѣнжык вушјѣ поснѣ сѣјас вылѣ да абужык сѣрѣс.
Козјыд пожѣм дорсыд јона вѣртѣм. Куѣ пусѣ оз поѣ
ѣтпырјѣн вуштыны. Сѣѣс колѣ пѣлѣтлыны жењыд чур-
кајасѣ да кулны кыресѣ. Кыреыс вывѣтѣ чорыд да сѣѣн
омѣлтѣ бумагасѣ. Керсѣ чуркајас вылѣ пѣлѣтлѣны гѣг-
рѣс пѣлаѣн. А кыресѣ кулѣны торја станокјас вылын.
Чугун кыш вылѣ пукталѣма пыѣдлаѣн дорѣн пуртјас.
Сѣѣ кыштыс пуртјаснас бергалѣ да кулѣ кыресѣ пулыс.
Вывсеаныс робѣѣј пусѣ мѣчкѣ зорјѣн.

Кыресѣ весалѣм бѣрын пуѣс машинаѣн торјѣдлѣны,

посыдданы, ізаны. Тажо ужо вочы машинаы шусо дефибрерди.

Дефибрерсо пекддэма 5-дд серияс вылын. Тажо гогрос точитчан из, код гогр лосдэма вол жаштик. Жаштик

пыдкөсјасо пуктыссоны кулом кыра пу чуркајас". Чуркасө пуктоны топыда да топодоны вылысааныс плитади, код выдө бара-жө вывсааныс личкө ва. Ва личкөм улын пуыс бөр вывланө кајны оз вермы. Изыс пусө вуштө да вөчө поснө пызө.

Ниртигөн пу јона пөалө, вескыда вермө өзјыны. Ми

шусо

Тажо
шк

одам, мыј важ јоз шедодломны бисо пуос ізјон нир-
төмөн.

Фикарјас тајо ужсө вөчлисчы кийн. Но, кор пусо із-
јом ниртөны машина вынөн, секи пуыд вермө нөшта
регыдык өзэыны. Мед еокөн пуыс ез өзэы, із вылае
пыр летчө ва. Ваыс көтөдө изсө да пусо, щөщ торјөдө
ізэыс да пу торјэс бонзөм пусо.

Фефибрерыо петө пуыс артмөм пыз. Пуыс вөчөм
пызөыс позө вөчны сөмын кыз бумага, мөднөгөн-кө—
картон. Медем вөчны гижны да нигајас печатајтны шог-
мана бумага, лоө сјјөс соравны шөрвыјөн роткөд.

Ташдөм бумагаыд сувтис ез-нын јона донөн. Фабри-
кантјас бумага вөчан фабрикајасыс ез вермыны бура
артавыны, мыј налөн лоө тырмымөн рот. Ми төдам-нын,
мыј рот чукөртөны кыосурө. Оти пөраө сјјөс вермасны
чукөртны уна, а мөдыс—ещаджык. Вөвлисны [сөщөм во-
јас, кор бумага вөчан фабрикајас сулавлисны сөмын
рот абутөм вөсна. Колө вөли мөвпыштлыны мыјкө вы-
лыотор. Колис велөдчыны вөчны зик пуыс мича да
јон бумага.

Пуыс артмө оз сөмын пу сјјасыс. Сјјаскөд щөщ
сорласөома мукөд пөлөс торјас, Најө омөлтчөдөны бу-
магасө, кызи ротыс весавтөм најт торкө ротыс вөчөм
бумагасө. Пуыи емөс пемыд слөјјас. Тајө слөјјасас і ем
пу сылыс, вірыс да мукөд бумага вөчигөн ковтөм тор-
јасыс. Тајө торсө колө ставсө весавны пуыс, мед сөмын
колис зик пу сыыс.

Дыр ужалисны бумага вөчыс мастерјас да учоннөј-
јас пу весалөмын да дыр мыоті сөмын вермисны төд-
мавыны.

Најо торјодисны пу сјасыс став пу госсѳ, ґірсѳ да став ковтѳм торјассѳ.

Сјас вылѳ торјѳдлѳм весалѳм пусѳ шуисны целлулозаѳн. Онѳ гѳгѳрвоана, мыј сјѳ лоѳ целлулозаыс. Тајѳ сјѳ-жѳ пу, сѳмын сјѳс бура весалѳма став ковтѳм сорассѳм торјасыѳ.

Целлулозасѳ пондисны вѳчны торја фабрикајасын.

Тајѳ фабрикајасыс целлулоза новлѳны бумага вѳчан фабрикајасѳ. А татѳнѳ целлулозаыс вѳчѳны бумага.

Ңедыр мысѳви мукѳд фабрикајас целлулозасѳ асныс кутисны вѳчны.

Онѳ емѳс ас целлулозаѳн ужалыс бумага вѳчан фабрикајас, емѳѳ-і бокыса фабрикаыс вајѳм целлулозаѳн ужалыс бумага вѳчан фабрикајас.

Целлулоза вѳчѳм јона донтѳг сувтѳ рот чукѳртѳм дорыс. Тајѳн јона донтѳммис бумага, кодѳс онѳ вермѳны нѳбны быдсѳн.

Фабрикајасын кутисны вѳчны уна оикас бумага. Онѳ ротыс вѳчѳны сѳмын дѳнажык да буржык бумагајас. Ңеуна омѳлжык бумага вѳчѳны ротѳс целлулозакѳд соралѳмѳн.

Нѳшта омѳлжык бумага вѳчѳны җік целлулозаыс. Медса лок бумагасѳ, шуам гаҗетнѳј бумага, вѳчѳны целлулозасѳ весавтѳм пукѳд соралѳмѳн.

* Сѳрт, тајѳ бумагаыс јона омѳл. Зев кокныда касалѳ, чеҗасѳ. Гаҗетлѳн Ңемыс-ѳд кык-куім лун-жѳ. Талун лысѳн, тѳдмаѳн выл торјаскѳд, а мѳдлун сјѳ оз-нѳн ков—важмѳма. Тавѳсна гаҗетјассѳ печатајтѳны донтѳмжык бумага вылѳ, мед быд морт вермис нѳбны.

Быд фабрика вѳчѳ аслыс пѳлѳс бумага. Бѳвтам-кѳ, мјанлш тѳдса Калужскѳј фабрикаѳс. Сјѳ вѳчѳ бур пѳ-

лӧс бумага, бур ротыс. Вятскӧй фабрика вӧчӧ 9-д №-а куритчан бумага сӧҗ-жӧ бура весалӧм ротыс. „Сокол“ нӧма фабрика Вологодскӧй губернаын вӧчӧ уна пӧлӧс бумагаҗас куш целлулозаҗыс да пуыс. Целлулозасӧ вӧчӧм вылӧ мунӧ җонжыкасӧ козпу вӧр. Вӧрсӧ лӧсӧдӧны вӧснӧдс: мед ез вӧв кызжык 13-17 сантиметрыс (3-4 вершӧк) да пӧлтӧны краҗҗас вылӧ.

Медым петкӧдлыны целлулоза вӧчӧм вылӧ мунан вӧрлыс уналуисӧ, вӧҗдам петкӧдлас пыҗдӧ Вӧжыв Америкаӧс. Сетӧни быд во бумага вӧчан фабрикаҗас бырӧдӧны 55 миллион кбм. (5 1/2 миллион кбм сыв вӧр).

ЦЕЛЛУЛОЗА ВӧЧӧМ

Целлулоза торҗалӧ, пуыс ас сӧстӧм луннас. Сени абу сӧр, сыв, кодҗасыс артмӧ сӧд кыҗҗасыс пулӧн. Целлулоза торҗӧдӧӧ пу ырыс, сылыс сӧҗ-жӧ, кыҗ-ӧ ротыс, весалӧны җӧҗтсӧ кунваын пуӧмӧн.

Роттӧ җӧҗтыс весавны җона кокҗыҗжык. Ӧд ротыд җебыҗжык, сетчӧ реҗыд пырӧ пыҗкӧсас кунваыс да весалӧ җӧҗтсӧ пыҗкӧсӧыс. Торҗа-нын кокҗида пырӧ кунваыс рот пӧас пуигӧн да руӧн пӧҗигӧн. Кӧҗыд кунва омӧлҗыка весалӧ ротсӧ.

Бидлӧ кӧтӧдны пусӧ ваын, либӧ пуны пӧртҗын. Бӧр-җинас лептӧ пӧртҗыс да поткӧдлӧ уна торҗӧ. Адҗанныд, мыҗ пуыслӧн кӧтаслӧма сӧмын вылысыс. Пу пыҗкӧсас ваыс абу пырӧма. Таҗӧс поҗӧ сӧнмӧн адҗыны, ми-кӧ ваас пуктам еҗанӧк краска. Краскаыс сӧмын красҗитас пуыслыс вылыссӧ. Медым пусӧ бура пӧҗны да вӧтлыны кунваӧн пуоыс став ырсӧ да сывсӧ,

колö поткөдлывы сїјөс поснөдлөк торјасö. Тајö ещана Колö нöшта кунсö вöтлыны пу пыщкөсыс. Тајöс вермам вöчны руөн. Поснөдлөм пу тыра пöртјассö вöтлөны ыжыд вынөн пöс ру. Сїјö топöдö кунаан да вöтлө сїјөс пу пыщкөсö. Кор воö пу пыщкөсас, кунваыс, кыскö сес став сїрсö да сывсö. Кор пу торјасыс тырмымөн пусасны да кунваыс кыскас пусыс став најтсö, кунвасö леэоны пöртјыс да целлулозасö шедöдöны. Сїјö нöшта абуна сöстөм. Пу вылө колалöмана сїр војтјас. Пу пыщкас ем кунваыс-і. Сїјөс колö мыскыны, весавны да белітны кызі-і белітöны весалöм рот.

Целлулозасö бура мыскöны ваөн, бöрас жеждöдöны ізвесткаөн.

Целлулоза лоіс. Öнi сетыс позö вöчны бумага сїзжö, кызі і мыскöм да жеждöдöм ротыс.

Голландерын целлулоза сорласöө роткөд лібö пуыс вöчөм пызкөд, клејавсö каңифолнöј клејөн да леэоны тајöс бумагаö вöчан машінаö.

Пуыс кыңзі бумага нöшта вöчöны ізасыс, мукöд пöлөс быдтасјасыс, важ бумагаыс-да.

Важ бумага чукöртöны, поснөдлөны да фабрыкаын сетыс вöчöны омөлжык пöлөс бумагајас—руд обертчнöј бумага. Мукöд местајасын пыр чукöртöны важ бумагасö.

Стокголмын, мыј жылыс мi сорнiтiм-нiн, ем тащöм мода: трамвајын муныојас, кодлөн лыфдысöө помöз газет оз бостны сöрыс, а колöны трамвајö. Кондукторјас чукöртöны газетјассö да шыблалöны сы вылө вöчөм торја јашщiкјасö. Стокголмын абу велöдчытöм мортыд. Газет лыфдöны ставыс. Сїјөн, вагонјасын, дерт, бумага чукöрмö уна.

Чукөртөм важ газетсө мөдөдөны бумага вөчаи фаб-
рикаө. Сени сев вөчөны обвјорточнөј бумага, мыјөн гарт-
лооы төварсө лавкајасын. Тајө сөм вылас вөлі ідөны
бат-мамтөм челафөс візан керкајас (сіротскөј домјас).

БУМАГА ВӨЧӨМ СССР-ЫН

Русскөј фабрикајас да заводјас кыссісны заграничаса
фабрик заводјас бөрын. Заграничаны медвозыс бумага
вөчан мельнича лоіс XIII немын, а Россіјанын куім со
воін сорөнижык. Медвозда мельнича вөлі мјан вөчөма
XVI немын. Тајө мельничаныс ез дыр ужав. Мастерјас
вөліны омөлөс, бумага артис зев омөл. Мастерјас чај-
тисны аснысө ужалөмөн зев бура, роч рогыс-пө зев
омөл да сјөн сетис оз пој вөчны бур бумага. Первојја
фабрика тазікөн і тупкыссіс да Россіјаө бумага кутисны
важны заграничаса купецјас, војдөрсө Италијаныс, сесса
Францијаныс да Германіјаныс. медбөрын—Голландіјаныс.
Сөмын Петр I-өј дырјі лоісны медвозда бумага вөчан
мельничајас, көні пондісны вөчны јона-нын важ дорыс
бур бумага, кытчө поэис-нын вөлі бура гжыны.

Тасаи бумага вөчан мельничајаслөн лыдыс Россіјанын
назөникөн куіс содны. Петр I-өј бөрті со во мысгті,
Россіјанын ужалис-нын 25 фабрика, а нөшта 50 во бөрын
—60 фабрика. Россіја да Германіја костын војна панөм
возвылын уна местајасын ужалисны—140 фабрика. Најө
вөчисны бөрја војассө војна возвылын сурс тонна гө-
гөр бумага воін.

Первоыс-тө тајө кажитчө зев уна. Откофалам-кө Ан-
глијакөд да Швеціјакөд, тајө лоө зев-на сца.

Мі сорнітаім-нін, өтi шведлы лiбö англичанинлы
вонас колö 25 килограмм бумага, а рочјаслы сöмын 2,2
килограмм бумага.

Ас вöчöм бумага Россiјаын ез тырмы, сiјөн лоi вај-
ны мукöд госуларствојасые, медвасö Финландiјаыс. Тор-
ја-нын јона бумага кутисны вајны Россiјаö 1904-1905
војас бöрын: 1908 воö вöли вајöма Россiјаö заграничаыс
83,000 тонна (5 миллион пуд) пубю вöчöм быдсама бу-
мага, картон да гартöд бумага. Таыс кыңзi вöли вајöма
8,000 тонна (500,000 пуд) целлулоза. Целлулоза вајö-
ны бумага вöчан фабрикајасö, сетыс сенi вöчöны бу-
мага.

Мыјла тајö таз—гöгöрвоана, 1904-1905 воöз сар власт
Россiјаын суларис чорыда. Став ассыс вынсö сiјö пук-
тис, мед ескөн не лезны робочöјјасбз да крестанабз
нига да газет. 1904 воö вöли војна Јапонiјакод, а 1905
воö заводитчiс револуција. Сар властлөн подув вöрöм
бöрын сар власт оетчыштiс робочöјјаслаң. Пондiс-нын
лезны робочöјјаслы да крестаналы нигајас, газетјас. Бу-
мага ковны кутiс зев уна.

1897 воö öтi морт вылö Россiјаын воiс сöмын 1,4
кило бумага, а 1908 воö, мöд ногөн-кö—возза револу-
ција бöрын, воiс-нын 2,2 кгр., а 1914 воö, кор робочöјјас
да крестана пондiсны расејтны газетјас, дугöдны најöс
некыңз-нын оз вöли поз. Сөкi воiс морт вылö 3 килограмм
бумага.

Россiјаын ешча бумага вöчöмлы ем нöшта помка.
Тајö помкаыс сецöм, мијан сiктјасын електрификација ужмыс
сöмын-на заводитчö, а бостам-кö Финландiяöс, сенi быд
сiктын ем електрической би, електрической станција.

Бумага вöчны колö уна дöлбö машинајас: голландер-

яс, дефибреряс, пу кыро весалан станокяс, бумага вöчан машинаяс да уна мукод тор. Став тајö машинаяссылы колö вын.

Россејавын вауојасыд еща. Унжыклаас бумага вöчан фабрикајасын машинајасыс ужалöны ру вынөн. Ру пöрт шонтыны колö нес либö ізшом. А сјö сувтö донөн. Тапонда-і бумага вöчöмыс сувтö Россејаад Финландиянын дорыыд донажык.

Революція бöрын Россејавын бумага вöчан фабрикајаслөн лыдыс чинис. Война вöчывиса 140 бумага вöчан фабрикаыс колі сöмын 60. Ташöм уна öтпырјөн чинöмыслөн помкаыс сјö, мыј зев уна фабрика вöлі Польшанын, Латвиянын да Естониянын, кодјас революція бöрын мијаныс торјöдчисны.

Чинис шöщ бумага вöчöмыс-і. Важ 17-18 миллион пуд бумага нысфди СССР-ын 1923 воö вöчöма вöлі сöмын 5-6 млн. пуд бумага да 760 сурс пуд гөгөр каргон. Сгерт, тајö еща, но колöм војас беры-кө артавны, бумага вöчöм кыптис важ коймөд јукөн вылас.

Война дырји да 1918-1920 војасын аджмөм фабрикајас пондисны стрöитавны вылыс. Бумага вöчан фабрикајасын öнi ужалö 22.000 робöчöј.

Öнi-öд велöдчытöм јöз мијан луаныс-лун век чинö, нига да газет сузöдöны да лыдысöны медоа ылыс грездјасын-нин.

1924-25-д воын СССР-ын быд морт вылö воис 2 1/2 кил. бумага.

1924 воын Швециянын быд морт вылö бумага воі 15 килограммөн, а Войыв Америкаыи—63 килоөн.

СССР-ын бумага вöчан промышленноот öнi зев јона кыптис дај вöчöвылö јона кыптö. 1913 воö Россејавын

вөчисны 220 сурс тонаа гижан бумага. 1931 воо ми пө-
чим-нын 1913 во дорыс куим мында унжык—619 сурс
тонаа гижан бумага. Таыс кынзи вөчөма 65,9 сурс тон-
на кыз бумага (картон). Они торжа-нын өдјө кыптө гижан
бумагајас вөчөм (газетајас печатајтан бумага). Став бу-
мага дорын 1931 воо сјјө лоө 60%. Но быдсөн ти төдан-
ныд, өни ми нуөдам өви шупөда щколајасын дорвыв велө-
дөм, бырөдам став јөз пөвсыс велөдчытөм лун. Велөд-
чөмлаун став удалыс јөзлөн кыптө зев өдјө. Сјјөн бумага
вөчак промышленност тырмымөн бумага еетны ез вер-
мы. Тајө артмис сјјөн, мыј ВСНХ тырмымөн бумага
вөчөм бөрсө ез виқөд, мөд-кө—ез вөв тырмымөн цел-
лулоза. Тајө тырмытөм торјас лоө бырөдөма да бумага
вөчөмым ми сувтам мирын медвозза странаө.

КУЩӨМ БУР ГЕТӨ БУМАГА

Морт олөмын бумага зев төдчана тор. Бумага пыр
јөз төдмасөны ставмувывса олөмкөд. Бумага отсөгөн
јөз бөстөны төдлун (знаһнө). Сјјө надыс бурмөдө олөм.
Бумага пыр өви морт ассыс мөвпјассө вермө виставны
ставмувывса јөзыслы. Төдмалас кодкө кущөмкө выл
бур тор, шуам выл ногөн му вынеөдөм. Төдмалас сјјөс
бура да гјјас сы јылыс һига. Ныгасө печатајтасын да
уна сурс јөз төдмаласын тајө выл торсө, кызји бур-
жыка вынеөдны му.

Тајө еща. Став тајө гјјөдыс колө һем кежлө. Бу-
мага колө зөһөн јөзыслыс мөвпјассө. Бумага отсөгөн ми
төдам, мыј мөвпалисны кык-куим со во сајым. I мјјанлыс
олөмнымөс кутасын төдны уна оо војас бөрви, кызји ми
олөм өни.

Мортлөн сорнитны вермём—зев ыжыд тор ывла-
вывлөн. Морт сорнитлөн, кытчөз сјјөс абу гижөма бумага
вылө, выныс ичөт-на. Бумага вылө гижтөм кып да сорн
мөда-мөдлы возө виставлигөн век нежлассө да збыл-
луныс оорныслөн вошө. Мыјдта өнi сийөс важ вөвлытөм
торјас јылыс еорнијас, көдјас лоисны сјјөн, мыј ез вер-
мыны гижны пырыспыр бумага вылө лоөм да вөвлөм
торјассө. А ез гижлыны најө сывөсна, мыј ез кужпы
гижныссө дај некторјө вөлі гижыссө. Бумага—мортлөн
зев ыжыд аңом тор. Сјјө разөдө му пасталаыс төд-
луи, велөдө јөзөс, бурмөдө да кокнөдө налыс оломсө.

Сөвет власт кын бумага отсалө робочөј да крестя-
налы мездысны быдсама важ коласјасыс. Отсалө кы-
пөдны выл олом.

Капиталистјас кыс бумага вөчан фабрикајас мырд-
лөмөн робочөј да крестяна СССР-ын мырдөисны бур-
жуазја кыс став газетјас-нигајас, көдјасөн најө ылөд-
исны став ужалыө јөзсө.

Сөвет власт бумага пыр отсалө робочөјјаслы дак рес-
таңалы бурмөдны ассыныс оломсө, лөөдны сјјөс сјји,
мед став јөзыс вөліны өткөдө, көнi быдсөн олісны ас
ужөн.

Инд. № 4558

КОМІ ГОСИЗДАТЛӨН

ЛІТЕРАТУРА ЛУКÖд 1932 ВОЫН

ЛЕЗÖ НОЛЬ НОМЕР ХУДОЖЕСТВОА ЛІТЕРА-
ТУРА АЛМАНАХ

„ВЫЛ ВОЈВЫВ“

Алманахясö лө лезöма вистјас, пјесајас, кывбурјас, очеркјас, козтылöмјас гражданскöј война жылыс, интервенція жылыс, гöрд армија жылыс, вöрлезöм-кылöдöм жылыс, колхозјас течöм жылыс, Војвыв крајын да Коми областын индустриализация мунöм жылыс да с. в.

КАПП-са шленјас, том гижыс-ударникјас! Гижöј алманахö, паскöдöј сiјöс коми ужалыс војтыр нöвсö—вöрö, колхозјасö, стрöкјас вылö.

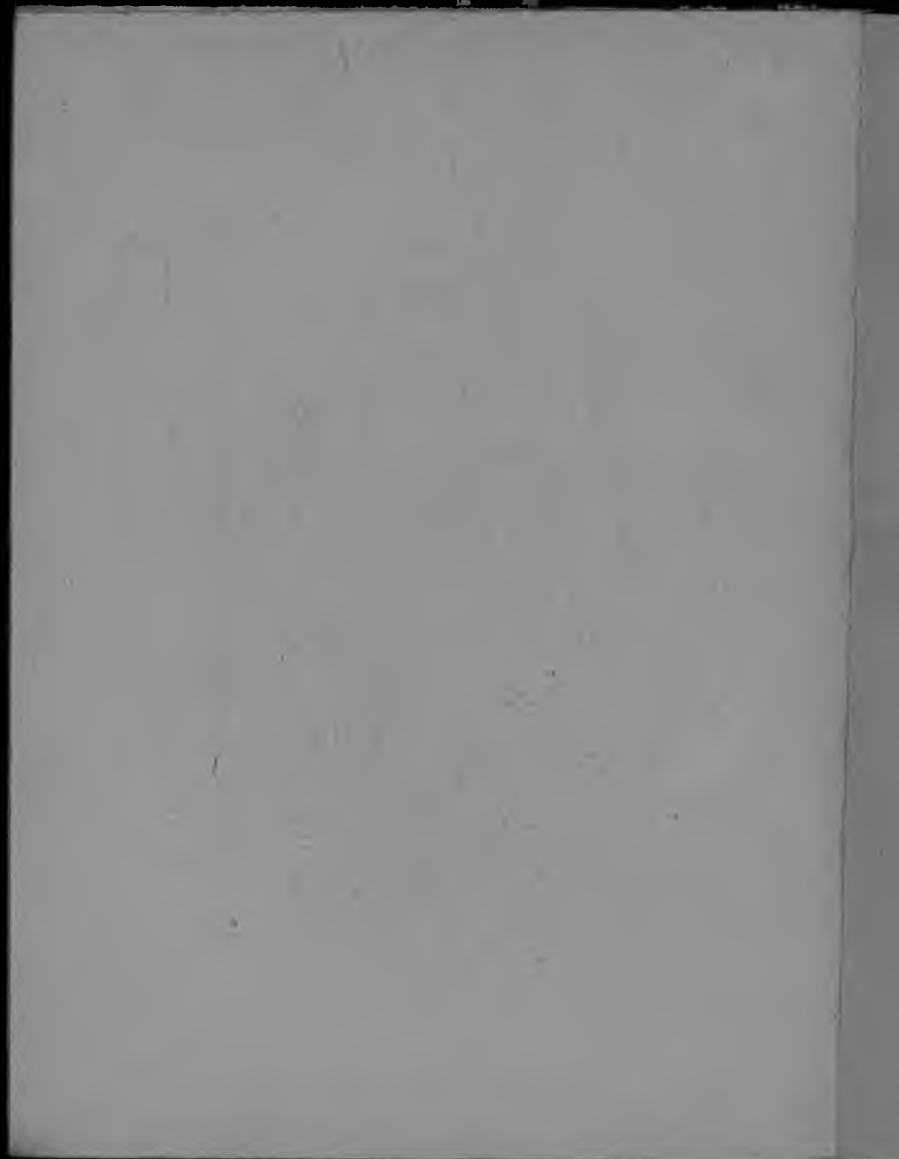
Художествоса гижöд отсöгöн кутам вермасны
Выл индустриальнöј социалистическöј Војвыв вöсна.

Гижöдјас ыстöј: Сыктывкар, Коми Госиздат

Коми художествоа література секторö.

Уѣлъ коми алфавитъ

Aa <i>Aa</i> A	Bb <i>Bb</i> b	Cc <i>Cc</i> c	Çç <i>Çç</i> ç	Ee <i>Ee</i> e	Dd <i>Dd</i> d
Dd <i>dd</i> d	Ee <i>Ee</i> e	Əə <i>Əə</i> ə	Ff <i>Ff</i> f	Gg <i>Gg</i> g	Ii <i>Ii</i> i
Jj <i>Jj</i> j	Kk <i>Kk</i> k	Ll <i>Ll</i> l	Ll <i>Ll</i> l	Mm <i>Mm</i> m	Nn <i>Nn</i> n
Nn <i>Nn</i> n	Oo <i>Oo</i> o	Pp <i>Pp</i> p	Rr <i>Rr</i> r	Ss <i>Ss</i> s	Ss <i>Ss</i> s
Ss <i>Ss</i> s	Tt <i>Tt</i> t	Tt <i>Tt</i> t	Uu <i>Uu</i> u	Vv <i>Vv</i> v	Xx <i>Xx</i> x
Zz <i>Zz</i> z	Zz <i>Zz</i> z	Zz <i>Zz</i> z	33 <i>33</i> 3	33 <i>33</i> 3	bb <i>bb</i> b

доныс 25 ур.

7498

Коми-3

1-252

КОМИГОСИЗДАТ

Петісны выль коми ыгајас:
„ВÖРЫН“—Сандрік Јогорлөн вөрле-
зём жылыг повесть.

„dOPBЫB—
СУКЪАСÖM“

Род вылыг комиöдöм очерк-
јас. Сетчö гижöма, кыт
ставмувывса капиталистјас,
Россијаыг вöтлöм белогвар-
фејечјас којöны СССР-öс
најтөн, болгöны СССР-ын
торјөн-нын вөрлезанінјасын
мырдöна уж жылыс, сö-
ветскöј „демпинг“ жытыс, кы-
т та вылö вiзö вочакыв
СССР-са да ставмувывса
пролетариат.

РЕГЫд ПЕТАС:

Пед. ГЕНЛÖН колхозјас течöм жы-
лыс выль повесть „Сіктса асыв“

ТАЈÖ ыгајассö сузöдны позö сыктывкарса
КОМИ ГОСИЗДАТ МАГАЗИНЫГ